

INTRODUCTIE VAN DE OUDERS IN DE SCHOOLGEMEENSCHAP

"Tot nu toe voer ik als directeur de eerste gesprekken met nieuwe ouders", zo stelt Marianne Franssen. "Ik vertel dan wat over de school, hoe we hier werken, hoe we de zorg voor de leerlingen vorm geven. Ouders stellen vragen en vertellen iets over de ontwikkeling van hun kind. We willen eigenlijk veel meer toe naar gesprekken die gericht zijn op inhoudelijke en intermenselijke contacten tussen school en ouder(s). Ik ben me ervan bewust dat het een hele investering is, maar een goede introductie van ouders levert volgens mij tijdwinst op in de volgende jaren."

"De open dag was voor ons de eerste kennismaking met de school. Toch wel een grote stap wanneer je kind naar het voortgezet onderwijs gaat. Ineens ben je als ouders 'letterlijk' niet meer in beeld." Veel ouders zouden deze woorden gezegd kunnen hebben. In een persoonlijk gesprek met de afdelingsleider of de toekomstige mentor van de 'brugpieper' kunnen zorgen worden gedeeld en ervaren ouders dat hun kind ook op deze grote school geen nummer hoeft te zijn.

Hoe doen ze dat hier?

Ouders weten vaak niet echt hoe het eraan toegaat op een school. Hun eigen schoolervaringen kleuren nogal eens hun referentiekader in. De schoolgemeenschap, en met name de cultuur, de structuur en de voornaamste werkprocessen van een school, zijn dan onbekenden. Mede daardoor is er niet altijd sprake van een goede aansluiting met de cultuur thuis. Nieuwe opvattingen over het leren en de ontwikkeling van kinderen zullen de afstand in veel gevallen alleen nog maar vergroten. Ouders hebben soms opvattingen over de manier waarop kinderen op school leren die haaks staan op wat ze ervaren uit de verhalen van hun kind. Ook is niet altijd duidelijk hoe je met de directie, de afdelingsleider en de groepsleraar/mentor omgaat noch met welke vragen je bij wie in de school terecht kunt. Scholen die er daarenboven voor kiezen om de relatie met ouders te enten op het partnerschapsmodel hebben nog vaak een hele wereld te winnen.

De gangbare introductie van ouders in de schoolgemeenschap steekt meestal wat schril af tegen de vaak onbewuste inleiding van hun kinderen in die gemeenschap. Een meer systematische introductie van ouders ligt daarom voor de hand. Veel ouders hebben daar ook behoefte aan.

Bij zo'n introductie gaat het om een systematische inleiding van ouders in de cultuur, de structuur en de belangrijkste werkprocessen van de school als gemeenschap. Hoe gaan leraren met de leerlingen en met elkaar om? Wie werken er allemaal en wat zijn de centrale waarden en normen? Hoe gaat het eraan toe tijdens een schoolreis of schoolkamp? Wat wordt er van leden van het team, van kinderen en van ouders verwacht?

Bij de introductie van ouders in de school vormen een *heldere doelstelling* en een duidelijke uitwerking van die doelstelling in *thema's* waarop de introductie zich richt de eerste kritische succesfactor. Een tweede factor wordt gevormd door *tijd en aandacht*.

Door te investeren in een intensief contact met nieuwe ouders wordt een basis gelegd waarop sterke relaties kunnen ontstaan die 'tegen een stootje' kunnen.

“A cup of coffee and a friendly meeting early on can get you in the door when issues heat up.” Of, in gewoon Nederlands: investeer in de relatie met ouders voordat je die relatie nodig hebt.

Tot de thema's die ouders aanspreken, behoren allerlei praktische zaken binnen de school. Het doet goed om als ouders te horen wat er wordt gedaan om je kind zich thuis te laten voelen op school; misschien heb je zelf nog wat tips te geven. Ook is het fijn als je hoort van de leraar/mentor dat de afspraak binnen de school is dat oudervragen over de mail binnen een dag worden beantwoord. En het is handig te weten wat 'een gele kaart' betekent bij het te laat komen en wat een 'V-formulier' is.

“Vanuit de verwachting dat ouders een bewuste keuze maken voor deze school, mag je een aantal dingen expliciet stellen: het brugklaskamp is verplicht; we organiseren internationale uitwisseling; onze identiteit / ons godsdienstonderwijs betekent voor ons ...; we willen zus of zo met elkaar omgaan; we verwachten van ouders dat ze informatieavonden bezoeken, afspraken nakomen et cetera. De introductie van ouders in de schoolgemeenschap biedt hiertoe gelegenheid (evenals de intakegesprekken). We leggen dit niet vast in protocollen, contracten of intentieverklaringen omdat er dan geen sfeer van partnerschap ontstaat.”

Het vormgeven van deze introductie in nauwe samenwerking met (zittende) ouders is een derde succesfactor. Deze ouders kennen uit eigen ervaring de vragen en onzekerheden die ouders kunnen hebben en kunnen bovendien aangeven hoe ze zelf daarop grip hebben gekregen. Zij weten als de besten welke thema's ouders aanspreken en hoe je die aan de orde kunt stellen. Het betrekken van zittende ouders bij de uitvoering van deze introductie biedt om diezelfde reden tal van voordelen.

“Op onze school geven de ouders van de bovenbouw de nieuwe ouders een rondleiding door de school. Ze besteden veel aandacht aan praktische zaken waar wij als team vaak niet eens aan denken. Maar ook kunnen ze vertellen welke werkgroepen er binnen de school actief zijn, dat de schoonmaakavonden vooral 'gezellige bijkletsavonden' zijn en hoe de kinderen die naar het voortgezet onderwijs zijn gegaan nog regelmatig even komen buurten. De nieuwe ouders hebben geen schroom om vragen te stellen over pesten, de hygiëne op de school of andere dingen waar ze de leraar of directeur misschien liever niet naar hadden gevraagd.”

De introductie bouwt logisch voort op de informatievoorziening van de school naar de ouders en een uitgebreide intake in het zogenoemde voortraject. De ouders kunnen zo groeien binnen de schoolgemeenschap, kennismaken met andere ouders en meer betrokken raken bij de school van hun kind. Omdat het voor ouders vaak toch al weer even geleden is dat ze in de klas zaten en het onderwijs een aantal zaken echt anders aanpakt, nodigen scholen ouders ook uit om een dagdeel 'mee te draaien' en zo te ervaren wat hun kind dagelijks meemaakt, wat moet en wat mag. Hierin schuilt een

vierde kritische succesfactor: er zit een rode lijn in alle activiteiten die vanaf het voortraject erop gericht zijn ouders wegwijs te maken in de schoolgemeenschap.

Uitvoering

De systematische introductie van ouders in de school als leef- en leergemeenschap en in de rol die van hen verwacht wordt, kent twee invalshoeken:

- hoe ziet de schoolloopbaan van de kinderen eruit?
- welk traject lopen school en ouders samen om de kinderen optimaal te begeleiden?

Naast de directie, de mentor en/of de leraren, kan de introductie van ouders mede door 'zittende' ouders worden verzorgd.

De introductie van ouders kan de volgende onderdelen bevatten.

- a Kennismakingsgesprek van de directie, de afdelingsleider of de mentor met alle nieuwe ouders. Dit gesprek is gericht op de school als geheel en op de (leer)mogelijkheden die de school het kind kan bieden. De school vertelt hoe zij de rol van de ouders bij de school ziet en ouders geven aan wat ze van de school verwachten.
- b Intakegesprek. Ook dit wordt door de directie, de afdelingsleider of de mentor, maar soms ook door de (groeps)leraar gevoerd.
- c Gesprek met de leraar of de mentor van de groep waarin het kind komt of al zit. Dit is dan specifiek gericht op datgene wat er het komende jaar op het kind en diens ouders afkomt. Wat zijn de speciale activiteiten in het komende schooljaar? Waar is ouderhulp welkom? Wat zijn belangrijke keuzemomenten? Aangeboden kan worden dat de ouders een dagdeel in de klas of bij een project meedraaien met de klas: zo maken ze intensief kennis met de cultuur en de werkprocessen op de school en in de klas.
- d Huisbezoek in het verlengde hiervan. De groepsleraar of mentor is gast van de ouders en het kind en krijgt een beeld van de thuissituatie.
- d Informatieavond aan het begin van het jaar. Onze ervaringen leren dat het zinvol is dit soort avonden een meer interactief of doe-karakter te geven.
- f Gesprekken en activiteiten, georganiseerd door 'zittende' ouders, waaraan de nieuwe ouders (kunnen) deelnemen. Die activiteiten liggen bij voorkeur in de sfeer van de activiteiten waarbij meestal ouders betrokken zijn, zoals creatieve middagen, excursies en optredens van de kinderen. De ouders die zo eveneens een stuk introductie voor hun rekening nemen, doen dat vanuit het perspectief van de ouders: wat kunnen nieuwe ouders betekenen voor hun eigen kind, voor de groep, voor andere ouders en voor de school als geheel?
- g Bijeenkomsten waarin de kinderen zelf een rol spelen, mede in het kader van het introduceren van de ouders in de school. Bijvoorbeeld door ze zelf een middag of avond te laten organiseren en verzorgen waarin ze hun (eigen) ouders laten zien en ervaren wat ze zoal doen en leren op de nieuwe school. Omdat de betrokkenheid van de ouders bij het eigen kind veelal een eerste stap is om naar de school te komen, worden deze middagen of avonden vaak goed bezocht. De brug tussen de thuissituatie en school wordt geslagen.

De onderdelen a en b maken deel uit van het zogenoemde voortraject. Ze hebben reeds een introducerend karakter. Tegelijkertijd kan juist bij de kennismaking en de intake blijken hoezeer het nodig is ouders meer systematisch te introduceren in de schoolgemeenschap. Bijvoorbeeld als naar voren komt dat ouders heel andere beelden hebben bij de school of heel andere verwachtingen koesteren dan de school wil of kan waarmaken. De meer systematische introductie (zoals de onderdelen c tot en met g) maakt deel uit van het hoofdtraject, maar dient in één lijn te staan met activiteiten uit het voortraject. Dan versterken de verschillende activiteiten elkaar.

Relatie tot de doelen van partnerschap

De introductieactiviteiten staan allereerst in het teken van de pedagogische doelstelling. Wederzijdse kennismaking en wederzijds nieuwe informatie tot je nemen gelden als het fundament voor alle pedagogische afstemming. Het thuismilieu en het schoolmilieu raken elkaar. De activiteiten hebben ook tot doel ouders enthousiast te maken om een bijdrage te leveren aan het reilen en zeilen van de klas en de school (de realisering van het organisatorisch doel). Wanneer de ouders door de verkregen informatie uitgedaagd worden mee te denken en willen meebeslissen, komt ook het democratisch doel in het vizier. In eerste instantie zal dit het eigen kind betreffen, maar wanneer ouders zich gemotiveerd voelen, behoort ook deelname aan activiteiten op schoolniveau (ouderpanel, medezeggenschapsraad) tot de mogelijkheden.

Relatie tot andere vormen van wederzijdse betrokkenheid

	Meeleven		Meehelpen		Meedenken		Meebeslissen	
Ouders>kind als leerling	1	X	2	(X)	3	(X)	4	(X)
Ouders>groep/ klas of school	5	X	6	(X)	7	(X)	8	(X)
School>ouders	9	X	10	(X)	11	(X)	(12)	

Bij de introductie van nieuwe ouders in de school staat centraal het kennismaken van de nieuwe ouders met de schoolgemeenschap en met mensen die daarin een rol spelen. Dat gebeurt in een dialoog, via informatie door de school, andere ouders of de kinderen én via praktische activiteiten.

De brugklassers hebben een creatief project waarbij ze de eigen klasgenoten in klei of op papier verbeelden. Na de derde week organiseren ze een tentoonstelling. Alle ouders worden uitgenodigd: ze zien het eigen kind in de nieuwe klas, maken kennis met de klasgenoten, de mentor en de andere ouders. Ervaringen van ouders worden uitgewisseld, vragen kunnen worden gesteld over hoe het gaat met het eigen kind en in de klas. Voor de mentor kan dit een moment zijn om hulp bij activiteiten of meedenken bij ontwikkelingen te vragen. Of om een afspraak voor huisbezoek te plannen!

Het is zaak bij de introductieactiviteiten zoveel mogelijk aan te sluiten bij de behoeften van de ouders. Daarom zal doorgaans vooral begonnen worden met informatie en activiteiten die betrekking hebben op de cellen 1-4, 5 en 6. Door op een terloopse manier

uitleg te geven over activiteiten waarbij ouders zoal betrokken zijn, kunnen ook de andere cellen even aan de orde komen.

Deze contacten tussen nieuwe ouders aan de ene kant en team en zittende ouders aan de andere kant brengen voor het team een (hernieuwde) kennismaking met de nieuwe ouders met zich mee. Door deze (voortgezette) kennismaking met elkaar ontstaat een basis voor wederzijds meeleven (cellen 1, 5 en in iets mindere mate ook 9).

Relatie tot het traject dat school en ouders samen lopen en tot andere instrumenten

De introductie staat niet op zichzelf, maar sluit heel nauw aan bij de informatievoorziening van de school naar de ouders in het voortraject. De introductie bouwt daarop voort. Ze ligt, zoals gezegd, in het verlengde van de kennismaking en het intakegesprek. Indien er huisbezoeken plaatsvinden, wordt daarmee afgestemd.

Er liggen ook relaties met de voortgangsgesprekken die (groeps)leraren/mentoren met ouders voeren. Het is van belang dat ouders die relaties ook 'zien'. De informatie die ouders in het voortraject (kunnen) krijgen, gaat door de introductie meer leven. Dat geldt ook voor de informatie die ze gaandeweg het traject ontvangen, zoals bijvoorbeeld in nieuwsbrieven of via de site.

Door al deze relaties ontstaat er een stevige keten – het geheel is duidelijk meer dan de som der delen, tenminste, als er eenzelfde visie onder ligt.

Aan een goede introductie is in toenemende mate behoefte. Voor de opbouw van een goede relatie is het een wezenlijk element. Zoals eerder al naar voren kwam, kan de introductie bestaan uit verschillende, goed op elkaar afgestemde deelinstrumenten waarvan er een aantal ook nu al gebruikt worden (zie onder *Uitvoering*). Voor een deel kunnen die als alternatieven van elkaar beschouwd worden. Ze kunnen ook gebundeld worden zodat ze elkaar versterken. Omdat een deel van die instrumenten al gebruikt wordt, kan een optimale afstemming leiden tot een vermindering van de investering die zo'n introductie met zich meebrengt.

De introductie voor nieuwe ouders vindt in principe eenmaal in het traject plaats. Afhankelijk van de instroom van nieuwe kinderen vindt de introductie twee- of driemaal per jaar plaats. Bepaalde onderdelen van de introductie kunnen ook open staan voor 'zittende ouders'.

Aan de slag

Initiatief

Het initiatief voor de introductieactiviteiten ligt bij de school, doorgaans bij de directie, de afdelingsleider of de mentor.

Vorbereidingsgroep

Met ouders is het niet anders dan met kinderen: zoals kinderen veel van elkaar kunnen leren, zo kunnen ouders ook van andere ouders (en van hun eigen kinderen) leren als het gaat om de school als schoolgemeenschap. Daarom krijgen ook 'zittende ouders' (en

mogelijk ook kinderen) een rol in de introductie. Met het oog daarop ligt het voor de hand een gemengde voorbereidingsgroep in te stellen onder leiding van de directie of de afdelingsleider. Bij de selectie van ouders voor deze voorbereidingsgroep wordt rekening gehouden met de rol die ze eventueel ook in de uitvoering kunnen spelen.

Analyses vooraf

Wat moet er aan de orde komen in zo'n introductie? Om dat te bepalen, zijn drie invalshoeken van belang:

- 1 *De schoolloopbaan van kind en pedagogische thema's.* Wat vinden ouders belangrijk om te weten over de schoolloopbaan van hun kind op het moment dat zij 'ouder van deze school' worden? Wat willen zij weten van de wijze waarop de school omgaat met bepaalde pedagogische thema's zoals ondersteunen en uitdagen, de sturing van leerprocessen, belonen en straffen, waarden en normen, pesten en gepest worden enzovoort? Wat vind je als school dat ouders moeten weten en wat verwacht je van de school van de ouders?
- 2 *Vormen van wederzijdse betrokkenheid en partnerschapsdoelen.* Welke vormen zijn op school gangbaar en in welke relatie staan die tot de algemene doelen van partnerschap? Deze analyse kan plaatsvinden aan de hand van de matrix van vormen van wederzijdse betrokkenheid: hoe kun je als ouder meeleven, meehelpen, meedenken en meebeslissen, zowel op het niveau van je eigen kind als op dat van de groep of de school en op welke wijzen is de school betrokken bij de thuissituatie? Van alle voorkomende cellen worden voorbeelden gezocht en verbeeld of anderszins geconcretiseerd. Voor elk voorbeeld is steeds ook duidelijk welke algemene doelen met de betreffende activiteiten worden nagestreefd (het pedagogisch, het organisatorisch en/of het democratisch doel).
- 3 *De school als gemeenschap.* Hoe staan ouders tegenover de school als leef- en leergemeenschap en de rol die ze daarin kunnen spelen of geacht worden te spelen? In hoeverre, bleek tot nu toe, zitten nieuwe ouders en school qua verwachtingen en opvattingen op (ongeveer) dezelfde lijn en op welke aspecten moet eventueel verder worden geïnvesteerd?

Met de drie D's in het achterhoofd (dosereren, differentiëren en distribueren) wordt vervolgens een lijstje gemaakt van zaken die directie, afdelingsleider, mentor, leraren, 'zittende ouders' en de leerlingen zelf aan de orde kunnen stellen. Daarbij wordt ook gekeken naar de spreiding van activiteiten over de tijd: niet alles kan en hoeft ineens. Ga tevens na wat ook al thuis via de kinderen tot de ouders kan komen.

Ontwikkeling en eerste toetsing van een programma

Op basis van het voorgaande wordt een aantrekkelijk 'programma' samengesteld en in een draaiboek vastgelegd. Bepaal wie van de betrokkenen wat en wanneer voor zijn of haar rekening neemt. Stem de activiteiten op elkaar af.

Het is handig om dit programma eerst voor te leggen aan enkele ouders die pas 'binnen' zijn, maar het nog moesten stellen zonder deze systematische introductie. Wat vinden zij van dit programma? Hadden ze het zelf willen hebben? Willen ze alsnog bepaalde onderdelen meemaken en zo ja: kan dat? Op basis hiervan wordt het programma eventueel bijgesteld.

Uitnodiging

Bepaal hoe en wanneer het programma het beste aan nieuwe ouders kan worden aangeboden of uitgereikt. Bij het intakegesprek? Op de site? Bij de open dagen?

Is er een minimumprogramma?

Ga na wat school en 'zittende ouders' als een soort minimum beschouwen en waaraan ouders tenminste deel zouden moeten nemen. Bedenk samen ook hoe nieuwe ouders ervan overtuigd kunnen worden hieraan deel te nemen. Dat heeft weer alles te maken met toonzetting: hoe vrijblijvend is deelname? Wordt er met ouders, die zich hiervoor niet inschrijven of niet komen opdagen, actief contact gezocht?

Werving van mee uitvoerende ouders

Directie en team zoeken ouders die een rol kunnen spelen in de introductie. Dat kunnen contactouders zijn of ouders uit de activiteitencommissie, het bestuur van de oudervereniging of de medezeggenschapsraad. Geselecteerde 'zittende ouders' zullen bereid en in staat moeten zijn om op een positieve en realistische wijze informatie te geven aan nieuwe ouders.

Bereid deze ouders goed voor op hun taak, zeker als ze geen deel uitmaakten van de voorbereidingsgroep. Ouders komen en gaan. Zorg tijdig voor een nieuwe aanwas van ouders die deze rol kunnen vervullen.

Materialen

Ga na welke materialen beschikbaar moeten zijn voor het uitvoeren van de activiteiten. Denk aan een aantrekkelijk en herkenbaar vormgegeven programma voor de introductie, een flyer met het pedagogisch profiel van de school of de school(huis)regels. Of aan een ouderfolder over de structurele contacten van ouders met het team en de bedoeling daarvan. Of een overzicht op de website van de groepen of organen waarin ouders participeren: wat doen ze en wie zijn de contactpersonen? Of een (te ontwikkelen) video of dvd waarop activiteiten van kinderen en leraren en/of ouders zijn vastgelegd.

Team

Zorg ervoor dat alle betrokken teamleden doordrongen zijn van een goede introductie van ouders in de schoolgemeenschap en goed voorbereid zijn op hun taak.

Communiceer met andere ouders

Zorg er ook voor dat de andere ouders op de hoogte zijn van deze introductieactiviteiten. Stel eventueel bepaalde onderdelen ook open voor 'zittende ouders'. Zorg ook voor een leuk sfeerverslag van de activiteiten, inclusief foto's, in de nieuwsbrief of op de website.

Try-out

Het gaat hier veelal om een samenstel van zeer uiteenlopende activiteiten. Heel veel activiteiten die sowieso plaatsvinden, kunnen met iets meer of een iets andere inzet ook een rol spelen in de introductie van ouders. Naarmate dat beter gebeurt, zal er synergie ontstaan en wordt de beweging krachtiger. Zorg dat iemand de coördinatie van de uitvoering van die activiteiten op zich neemt. Draai proef op kleine schaal, evalueer samen met betrokkenen alle onderdelen en stel eventueel bij.

Permanente uitvoering

De precieze uitvoering hangt sterk af van het geheel van activiteiten dat samen de introductie vormt. In het algemeen is het zinvol de introductie gezamenlijk te starten en ook weer af te sluiten: directie, team, ouders (zowel de nieuwe ouders als de ouders die bij de uitvoering betrokken zijn).

Zorg ervoor dat activiteiten kunnen worden uitgevoerd in een goede sfeer. Houd in de gaten dat de op- of uitbouw van een goed contact en een vertrouwensrelatie essentieel is. Benut de gesprekken die er zijn om na te gaan in hoeverre ouders en school qua verwachtingen en opvattingen op (ongeveer) dezelfde lijn komen en op welke aspecten eventueel verder moet worden geïnvesteerd. In hoeverre kunnen en willen de bij de uitvoering betrokken ouders zich beschikbaar stellen als vraagbaak?

Evaluatie en bijstelling

Blijf dit soort activiteiten evalueren en eventueel naar behoefte bijstellen. Betrek daarbij ook ouders. Wordt het doel bereikt? Wat is het effect ervan op de contacten tussen school en ouders?

Eindverantwoordelijkheid

De eindverantwoordelijkheid voor de toepassing van deze activiteiten ligt bij de school. Een deel van de activiteiten kan plaatsvinden onder auspiciën van bijvoorbeeld de oudervereniging, de ouderraad of de activiteitencommissie.

Samenvatting: wat zijn de goede dingen en wanneer doen we die goed?

Ontwikkelingen in het onderwijs en de achtergronden van de ouders maken een systematische introductie van ouders gewenst. Op die manier worden ouders sneller ingewijd in de *ins* en *outs* van de schoolgemeenschap en voelen ze zich er sneller in thuis, is de verwachting.

Belangrijk is daarbij dat je helder voor ogen hebt in welke aspecten je ouders wilt introduceren. De introductie richt zich zowel op kennismaking met de schoolloopbaan van kinderen als op kennismaking met het traject dat school en ouders als educatief partners lopen. Breng die introductie op een boeiende manier, aansluitend bij de ervaringswereld van ouders. Vermijd daarbij simpele overdracht van informatie, maar werk zo veel mogelijk interactief. Goed uitgevoerd levert deze introductie ook voor de uitvoerders een interessante leerervaring op die veel informatie kan opleveren over wat bij nieuwe ouders leeft en over hun kinderen.

Probeer bij voorkeur allerlei activiteiten en instrumenten te benutten die je ook nu al toepast. De activiteiten van directie, afdelingsleider, (groeps)leraren/mentoren en 'zittende ouders' zijn zo op elkaar afgestemd dat een eventueel voorkomende overlap in informatie of activiteiten niet als storend ervaren wordt. Ook de leerlingen zelf kunnen worden ingeschakeld.

De introductie van de ouders in de school wordt goed uitgevoerd als het een duidelijke doelstelling heeft en er sprake is van een uitwerking van die doelstelling in termen van herkenbare thema's. Dat is tevens een kritische succesfactor. Een tweede kritische factor is voldoende tijd en aandacht voor de introductie van de kant van directie, afdelingsleider of (groeps)leraar/mentor.

Het vormgeven van deze introductie in nauwe samenwerking met (zittende) ouders is een derde succesfactor. Deze ouders kennen uit eigen ervaring de vragen en onzekerheden die ouders kunnen hebben en kunnen bovendien aangeven hoe ze zelf daarop grip hebben gekregen.

Een vierde kritische succesfactor bestaat uit het creëren van een duidelijke rode lijn in alle activiteiten die – vanaf het voortraject – erop gericht zijn ouders wegwijs te maken in de schoolgemeenschap.

Bron

Beek, S., A. van Rooijen & C. de Wit (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in basis- en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Q*Primair; 's-Hertogenbosch: KPC Groep